

Gilde Utrecht Nieuws

jaargang 21 nummer 4, december 2020

jaargang 21 nummer 4, december 2020

Van de directeur

Goed nieuws uit de Lange Smeestraat

Het slechte nieuws domineert al maanden de kranten en teistert het internet. Ik heb inmiddels mijn buik behoorlijk vol van corona en alles wat ermee samenhangt, maar tegelijkertijd blijf ik obsessief alles volgen en gaan gesprekken die ik voer zeker de helft van de tijd over besmettingen, ventilatie, scholen open/dicht, mondkapjes, ontsmettingsmiddelen etc.

Ook hier op kantoor zijn we er druk mee. Het aantal mensen dat met een rondleiding mee mag verandert sneller dan we het administratief kunnen verwerken en we werken nog maar met een minimale baliebezetting, waardoor het er ook niet echt gezelliger op wordt. En als klap op de, inmiddels dit jaar verboden, vuurpijl konden we geen eindejaarsbijeenkomst organiseren... Gelukkig kon ik me ook

een tijdje storten op de Amerikaanse verkiezingen, die zo spannend waren dat ik alle COVID-19-berichtgeving even kon laten voor wat het was. Met de uitkomst van die verkiezingen kreeg ik weer een beetje een positief gevoel. Ik weet natuurlijk niet hoe jullie hierin staan, maar voor mij is het een grote opluchting dat 'de oranje man', in elk geval voorlopig, van het wereldtoneel gaat verdwijnen. En op de valreep ook nog goed nieuws over een coronavaccin. Zo kunnen we 2020 hopelijk met een voorzichtig positief gevoel afsluiten.

Wat mij bracht op het idee om voor dit voorwoord op zoek te gaan naar meer goed nieuws. Want zou het niet veel fijner zijn om wat meer goed nieuws te lezen? Misschien moet je er wat langer naar zoeken want de meeste journalisten vinden goed nieuws geen nieuws, maar het is er wel. Er zijn zelfs speciale websites met goed nieuws! Deze keer dus goed nieuws uit de Lange Smeestraat. Maar omdat de Lange Smeestraat ondanks de naam niet heel erg lang is, begin ik op de Lange Smeestraat, speur kriskras door Utrecht op zoek naar Utrechts goed nieuws en eindig in Kamp Moria op Lesbos.

Sinds we een andere etalage hebben, blijven mensen vaak staan om de foto's te bekijken en persberichten te lezen. We veranderen de etalage regelmatig en sinds

KERSTNIJNTJE

FOTO: GERLOFKE HEKELAAR

half november is het een kerstetalage geworden met kerstboompje en hemelsblauwe Domtoren! Met ledlichtjes voor wat extra feestelijkheid. En zelfs een kerstbal in de vorm van Nijntje.

Onze huisbaas heeft samen met zijn zoon drie ventilatoren achterin het kantoor geplaatst om te zorgen dat de lucht continu ververst wordt. Zo kunnen we veilig op kantoor blijven werken. Wel met een extra trui aan, want het raam moet open als de ventilatoren aan staan. Maar dat geeft niet want frisse lucht is gezond en truien zijn gezellig.

Het kan niemand ontgaan zijn: de singel is weer rond! Daar werd ik - en vele Utrechters met mij - heel erg blij van. Ik loop sinds september regelmatig een rondje singel tegen de coronakilo's en geniet dan van de altijd mooie wande-

STEEGJE NAAST BUNK HOTEL

FOTO: GERLOFKE HEKELAAR

ling. Kennelijk lopen jullie dit rondje ook, want ik kom vaak vrijwilligers van het Gilde tegen. Op mijn wandelingen ontdek ik iedere keer iets nieuws. Zo zitten er in de plantenbakken voor het Bunk Hotel heel vaak katten die graag even geaaid willen worden en is er een heel smal afgesloten steegje naast het hotel waar ik het tafereel op de foto spotte.

De smerigste steeg van Utrecht, de Begijnesteeg tussen de Voorstraat en de Breedstraat, is opgeknapt. Het is een soort overdekt terrasje geworden dat hoort bij Ana's Lamb Dish (voorheen Ana's Kuzin) met planten en heel leuke muurschilderingen, onder andere van een dame die de graffiti weghaalt met haar stofzuiger. Daar hebben we nu, midden in de winter nog niet zo veel aan, maar straks als het voorjaar is en we allemaal gevaccineerd zijn, kun je er heel leuk zitten met een hapje en een drankje en lijkt het een beetje of je op vakantie bent in een Zuid-Europees land.

De molen Rijn en Zon aan de Adelaarstraat in de Vogelenbuurt kan sinds september weer draaien. Na jaren van werkzaamheden kan de molenaar die in de molen woont, weer graan gaan malen. De molen stond al zo'n tien jaar stil.

Dit jaar overleed de Utrechtse professor Joop van der Maas. Hij liet zijn geliefde Universiteit Utrecht ruim 1 miljoen euro na om studenten te helpen die financiële

of emotionele problemen hebben. De emeritus hoogleraar scheikunde maakte als geboren Zeeuw de watersnoodramp mee en wist dus wat het was om het moeilijk te hebben.

Utrecht wordt steeds groener. Wist je dat er in Utrecht al vijf tiny forests zijn? Dit zijn minibosjes midden in de stad. Ze worden gebruikt voor natuureducatie en waterberging bij zware regenval. Ook kun je er lekker koel zitten als het weer een heel warme zomer wordt. Er komen er zeker nog twee bij, maar nummer vijf werd afgelopen juni geopend in het Majellapark.

De ijsvogel wordt steeds vaker in Utrecht gespot! Hij komt voor langs de Singel en ook in Leidsche Rijn is hij gezien in Vleuterweide bij de Wereldtuinenlaan (waar Nienke woont). De ijsvogel eet vis, dit betekent dat het water van de Singel en de slootjes in Leidsche Rijn schoon genoeg zijn voor vissen.

Begin september brandde kamp Moria op het Griekse eiland Lesbos

af. Stichting Because we Carry zamelde in Nederland binnen een week 15.000 slaapzakken in voor de mensen die na de brand op straat sliepen. TUI en Corendon stelden vliegtuigen ter beschikking en zorgden dat de slaapzakken snel op Lesbos aankwamen. Meer dan duizend van deze slaapzakken werden ingezameld door de Utrechtse Anne Vermeulen.

Met dit goede en ook warme nieuws eindig ik. Maar niet voordat ik iedereen heel mooie feestdagen heb gewenst. Ik hoop dat 2021 een mooi jaar gaat worden, een jaar waarin ik veel Gildevrijwilligers weer in levende lijve kan gaan zien en spreken en een jaar waarin we onze activiteiten weer kunnen hervatten.

GERLOFKE HEKELAAR

BEGINNESTEEG

FOTO: GERLOFKE HEKELAAR

Jubilarissen in het zonnetje

Elk jaar zetten we de vrijwilligers die dat jaar bijna, of net meer dan, 12½ jaar vrijwilligerswerk doen voor Gilde Utrecht in het zonnetje op onze eindejaarsbijeenkomst. Met z'n allen huldigen we deze vrijwilligers door het opspelden van een Gildeuiltje, het uitreiken van een bloemetje en wat mooie woorden van de directeur en/of het bestuur.

Geen eindejaarsbijeenkomst betekent natuurlijk niet dat er geen jubilarissen zijn en dat dat niet gevierd wordt. Maar omdat dit jaar alles een beetje anders gaat, moesten we ook voor het huldigen van onze jubilarissen dit jaar een andere manier bedenken.

We hebben, iets eerder dan normaal (met het oog op een korte reportage van deze feestelijkheden in dit Gilde Utrecht Nieuws), de drie jubilarissen (Tineke Looijen, Wil Klein en Aart de Veer) gevraagd naar het Gildekantoor te komen om ze zo, in aanwezigheid van een van de bestuursleden, toch te verrassen met het uiltje en een bloemetje.

TINEKE LOOIJEN EN MARTIJN VERRIERS

FOTO: NIENKE WILLEMSSEN

Tineke Looijen is al jaren actief als vrijwilliger Samenspraak. Sinds haar intake zijn we vele jaren, en misschien wel even zovele taalmaatjes verder en is Tineke een vaste waarde geworden in het team van taalaanbieders. Ook heeft zij zich ingezet voor de taalaanbieders bij het Gilde als lid van de CoördinatieCommissie TaalAanbieders (CCTA). Een Syrische apotheker helpen met het leren van onze taal zodat hij nu in Nederland zijn opleiding tot Nederlands apotheker kan voltooien is voor Tineke een van de mooiste dingen waar ze als taalaanbieder aan heeft mogen meewerken!

Wil Klein is dit jaar meer dan twaalf jaar actief als zelfstandig rondleider. Naast het rondleiden heeft zij zich jarenlang ingezet voor de CoördinatieCommissie Rondleidingen (CCR) en voor de evenementencommissie.

Haar achtergrond als biochemicus was misschien niet van veel waarde voor het rondleiderswerk, maar geboren en getogen zijn in Utrecht helpt natuurlijk wel. En zoals ze zelf wel eens zegt: "Ik ga nooit ergens heen zonder de Dom." Hoewel Wil wel gecoacht is door Bert Groeneveld en heeft 'afgewandeld', heeft ze zowel de officiële opleiding als het officiële moment van installatie toen gemist. Niettemin hebben haar inzet, betrokkenheid en haar onuitputtelijke enthousiasme Wil Klein tot een veelgevraagde gids bij Gilde Utrecht gemaakt.

WIL KLEIN EN TON VERHAGEN

FOTO: NIENKE WILLEMSSEN

AART DE VEER EN HANS MARCELIS

FOTO: NIENKE WILLEMSSEN

Aart de Veer is een veelzijdig vrijwilliger voor Gilde Utrecht. Hij deed jaren geleden mee met het inburgeringsproject van de gemeente waar Gildevrijwilligers kleine groepjes begeleidde op het gebied van het leren van het Nederlands. Ook heeft hij individueel deelnemers begeleid in het project Samenspraak. Een daarvan klopte zelfs jaren later weer bij Aart aan die hem een paar maanden onderdak bood. Verder besteedt Aart veel tijd aan de redactie van dit mooie blad. Hij neemt bijzondere interviews af en controleert de kopij op spel- en grammaticafouten. Ook als rondleider is Aart bij het Gilde betrokken met twee duidelijke specialisaties: Aart weet alles van de Utrechtse bomen en vormt samen met Han Davidse ons 'bomenrondleidingenduo'. Daarnaast heeft hij zich verdiept in de bijzondere en unieke Utrechtse huisnummering waaruit de wandeling 'Bis Boeit' is voortgekomen. Zoals gezegd... een zeer veelzijdig vrijwilliger!

Gildebroeders en -zusters

Toen ik bij de eindejaarsbijeenkomst op 20 december 2019 de aanwezigen met bovenstaande aanhef begroette, meende ik enige instemming en weinig afkeuring waar te nemen. Dat kan samenhangen met de feestelijke stemming die er toen al hing, maar misschien is deze woordkeus ook niet zo misplaatst. Er zit niet alleen een verwijzing in naar vroeger tijden, maar ook een suggestie van verbondenheid en samenhang. Wie op Wikipedia zoekt naar Gilden komt o.a. de volgende zinnen tegen: "in een Gilde werd kennis en ervaring uitgewisseld" en "vaak had een Gilde het alleenrecht op uitoefenen van het vak, wat leidde tot de zekerheid van kwaliteit van het werk". Het eerste citaat is zonder meer op ons van toepassing en van het tweede onderschrijven we minstens een deel.

Corona en het Gilde

In de afgelopen periode kwamen zowel het vrijwilligerswerk als de onderlinge ontmoetingen in de knel door de beperkingen en maatregelen die de coronacrisis met zich meebracht. Als bestuur hebben we geprobeerd de ontwikkelingen zo goed mogelijk bij te houden en tijdig na te gaan wat dit voor ons Gilde betekende. Een en ander in nauw overleg met de coördinatiecommissies die we zien als vitale schakels in onze organisatie. Nu en dan hebben we ons 'beleid' met u gecommuniceerd via een soort nieuwsbrief. Tegen het eind van dit jaar moeten we vaststellen dat er nog veel onzeker is en dat de ruimte voor onze activiteiten voorlopig uiterst beperkt blijft.

Bestuurszaken

De agenda van het bestuur werd verder in de afgelopen maanden vooral bepaald door het voorbereiden van de subsidieaanvraag voor 2021 bij de Gemeente Utrecht. Naast de beschrijving van plannen en voornemens voor het nieuwe jaar in een activiteitenplan moest ditmaal ook een gedetailleerde subsidieaanvraag binnen een nieuw format worden ingediend, passend binnen het beleidsterrein dat benoemd is als 'Vrijwillige inzet voor elkaar'.

Op het moment dat ik deze zinnen schrijf is helaas nog niet bekend hoe onze aanvraag wordt beoordeeld. Dat maakt de planning voor het naderende 2021 buitengewoon ongewis en lastig. Het spreekt vanzelf dat wij u allen op de hoogte zullen stellen van de uitkomst en de daaruit voortvloeiende keuzes zodra

daar meer over bekend is.

Een vast punt op de jaaragenda van het Gildebestuur is de evaluatie van de onderlinge samenwerking en het bestuurswerk. In oktober hebben wij daaraan aandacht besteed en daarbij overheerste een positief gevoel dat er ook toe leidde dat de twee mensen die formeel nog aspirant-bestuursleden waren (Ton Verhagen en Martijn Verviers) nu 'gewoon' bestuurslid zijn. Het bestuur is daarmee op sterkte met vijf leden, naast bovengenoemde twee zijn dat: Marie-Louise Kuijpers (secretaris), Eduard Povel (penningmeester) en ondergetekende (voorzitter). Door deze samenstelling is er ook een personele link met de drie coördinatiecommissies waardoor een eventuele 'kloof' met de achterban mijns inziens bij Gilde Utrecht niet bestaat.

In een eerder nummer van het Gilde Utrecht Nieuws heb ik een soort taakomschrijving van het bestuur gegeven die neerkomt op zorg voor continuïteit en vervulling van randvoorwaarden. Een belangrijke opdracht, maar het klonk misschien wel wat behoudend. Het is zeker ook de taak van een bestuur om de organisatie op koers te houden en na te gaan of vraag en aanbod op de diverse terreinen nog goed op elkaar aansluiten en waar ruimte is voor verbetering en nieuwe initiatieven. In de komende periode willen wij daar tijd en aandacht aan besteden, samen met de coördinatiecommissies en anderen binnen ons Gilde.

HANS MARCELIS

FOTO: CHRISTIEN BOELES

De beste wensen

Aan het slot van deze bespiegelingen spreek ik graag namens het bestuur de wens uit dat u allen het einde van dit jaar en het begin van het volgende in gezondheid en - waar mogelijk - gezelligheid zult doormaken.

NOVEMBER 2020

HANS MARCELIS, VOORZITTER

De Dom sloeg zeven maal

De auteur van dit verhaal is geboren in Utrecht. Lid van Oud-Utrecht en dus abonnee op het maandblad Oud-Utrecht. Het omslag van het blad van januari 1983 toonde een ets van Willem van Leusden, een Utrechtse kunstenaar (zie afbeelding). Deze fantasieschets stelde een straatje voor met een woonhuis met open vensters en op de achtergrond de Domtoren. De redactie nodigde de lezers uit een verhaal te schrijven naar aanleiding van deze afbeelding.

Het verhaal hieronder speelt in 1674. In dat jaar is ten gevolge van een orkaan op 1 augustus de Domkerk ingestort. Thans staan toren en koor van de kerk apart en op de plaats van het schip ligt nu het Domein. Hoofdpersoon van het verhaal is Herman Saftleven die vele schetsen en tekeningen heeft gemaakt van de ruïne die door de orkaan is ontstaan.

Vroeg in de morgen werd Herman Saftleven wakker. De warmte van de laatste dagen hing in huis, en ondanks de wijd open ramen had de nacht geen verkoeling gebracht. De Dom begon te slaan: een, twee, drie, vier, vijf, zes. Nog pas zes uur. Langzaam drongen de geluiden van de vroege dag tot Saftleven door: een kraaiende haan, koerende duiven en de stappen van een voorbijganger die opklonken in het nauwe straatje. Het was woensdag 1 augustus van het jaar 1674. De hondsdaag waren halverwege. Hoe lang zou de warmte nog blijven? Herman zag op tegen de dag want de al weken durende hitte begon zwaar te wegen. Zijn werklust werd erdoor geremd, zijn eetlust nam af en plannen bleven liggen. Voor reizen was het veel te heet. Bovendien, de jaren begonnen te tellen en hoewel zijn gezondheid uitstekend was merkte hij toch dat hij sneller vermoeid raakte dan vroeger. Hij kon niet meer zo lang aan één stuk ingespannen werken. Van de Utrechtse schilders die in het college verenigd waren, was hij een van de oudsten. Er vlogen een paar duiven langs het open venster van het slaapvertrek. Ze waren een vertrouwde verschijning rond Saftlevens huis. Met de Domkerk zo dichtbij was er zomer en winter een druk verkeer van duiven die de kerk met al haar nissen en holtes, kozijnen en richels van hoog tot laag als een gastvrije nestelplaats gekozen hadden. Saftleven hield van Utrecht. Het was al meer dan veertig jaar geleden dat hij zijn geboortestad Rotterdam verlaten had en zich in Utrecht had gevestigd. Het waren gelukkige, werkzame jaren geworden. Utrecht was hem dierbaar. Hoe vaak hij ook reizen had ondernomen naar verre landen waar hij geboeid was door

landschappen en vergezichten, altijd verlangde hij terug naar Utrecht. Iedere keer was hij weer verheugd als hij bij het naderen van de stad het silhouet van Utrecht met in het midden de machtige Domkerk ontwaarde. Wat een rijk panorama ontvouwde zich dan aan zijn oog! Geen tafereel van rijzende heuvels en bochtige dalen, met op de voorgrond een brede rivier – het landschap dat hem dierbaar was geworden op zijn reizen langs de Rijn en de Moezel. In menig schilderstuk had hij dat beeld vastgelegd. Wat hem echter in het gezicht op Utrecht zo boeide was het geheel van kerken en torens, van molens en poorten en hoog oprijzende daken. Hoog daarbovenuit rees de Domtoren, veilige steun van de immense kerk, en bewaker van heel de stad. Had Vondel niet van Utrecht gezegd dat het een paradijs van weelde was?

Saftleven trachtte zich de regels van dat andere vers van Vondel te binnen te roepen, aan hem gewijd toen zijn Kunstboek verschenen was... 'Lust het iemand zacht te leven...' maar zachtjes dommelde hij weg in de warme bedstee. Bij de eerste slag van zeven schrok hij wakker. Door de open ramen vielen de slagen dof en zwaar naar binnen. De lucht was betrokken, er tekenden zich geen contouren af en een dik wolkendek sloot het gewelf af. Saftleven had nog geen lust de dag te beginnen en bleef vanuit zijn slaapstee door het open raam naar buiten kijken. Als hij zich een beetje rekte, kon hij de spits van de Domtoren zien. Hij was nog steeds blij dat hij zo dicht bij de Domkerk een huis naar zijn zin had kunnen vinden, een huis dat bovendien vlak bij die andere boeiende kerk lag, die van Sint Pieter. Die ademde een andere sfeer dan de Domkerk, alleen

al vanwege haar afmetingen en ligging. Maar even stoer als de Domtoren was de werking van de westgevel met zijn twee solide torens. Dat de Fransen de kerk twee jaar geleden hadden misbruikt door er haver in op te slaan was hem een gruwel geweest. Godlof was de Pieterskerk nu weer in gebruik voor de eredienst.

Wandelend over de stadswallen was hij al de Utrechtse kerken tegengekomen – de Buurkerk, de Mariakerk, de Janskerk, de Klaaskerk, de Jacobikerk... Nu de reizen naar het buitenland tot het verleden leken te behoren, moest hij toch eens al die kerken afzonderlijk tekenen, te beginnen met de Domkerk. Maar eerst moest de zomerhitte geweken zijn. Toen de Dom acht uur geslagen had, kwam Saftleven met een zucht overeind en werkte zich uit de bedstee. Voorzichtig zette hij zijn voeten op het beddenbankje en stapte de kamer in. Door de open ramen kwamen de alledaagse geluiden van de stad het huis binnen. Utrecht was ontwaakt en begon aan een nieuwe, hete dag.

Rond tien uur verliet Saftleven zijn huis. Hij was van plan een wandelingetje te maken naar de Maliebaan, om eens te kijken hoe zijn hof en de huisjes erbij lagen. Wie weet kwam hij onderweg nog wel een bekende tegen. Het was opvallend stil op straat. De hitte hield zeker veel mensen thuis en voor het kolfspel was het ook te warm. Nog voor hij de Buerenstraat uit was – Saftleven wist wel dat de straat omgedoopt was in Keistraat – kwam hij zijn goede vriend Everard Meyster tegen. Saftleven kende veel Utrechtse gegoede burgers, maar niet één had zo'n wonderlijke reputatie als Everard Meyster. Nuchter en zakelijk als Saftleven was,

kon hij zich maar moeilijk verplaatsen in Meysters gedachten en ideeën. Maar voor de grap met de kei, waarvoor de Amersfoorters zich het vuur uit de sloffen hadden gelopen, kon hij waardering opbrengen. Ook het imposante huis dat Meyster een jaar of tien geleden had laten bouwen achter Sint Pieter bewonderde hij zeer, hoe excentriek Meyster de gevel ook had laten versieren.

Toen Saftleven vroeg of het op Oog in Al niet beter toeven was dan in het hart van de stad, beantwoordde Meyster die vraag prompt met een uitnodiging hem 's avonds op zijn buiten te komen bezoeken. Saftleven nam de invitatie direct aan want zijn vriend was een goede gastheer. Maar eigenlijk was Meyster onderweg naar zijn vriend om hem te vragen een serie tekeningen te maken van de Domkerk. Saftleven liet zijn wandelingetje naar de Maliebaan toen maar schieten, en nodigde Meyster uit de opdracht bij hem thuis te bespreken. Toen ze in zijn werkkamer binnenkwamen, liep Meyster direct naar het open raam. In de omlijsting daarvan tekende zich de lantaarn van de Domtoren af, en verrukt over dit beeld bestelde hij óók een tekening van de toren van dit plekje uit bezien. Jammer dat het huis van de overbuurman het zicht op de romp van de toren benam.

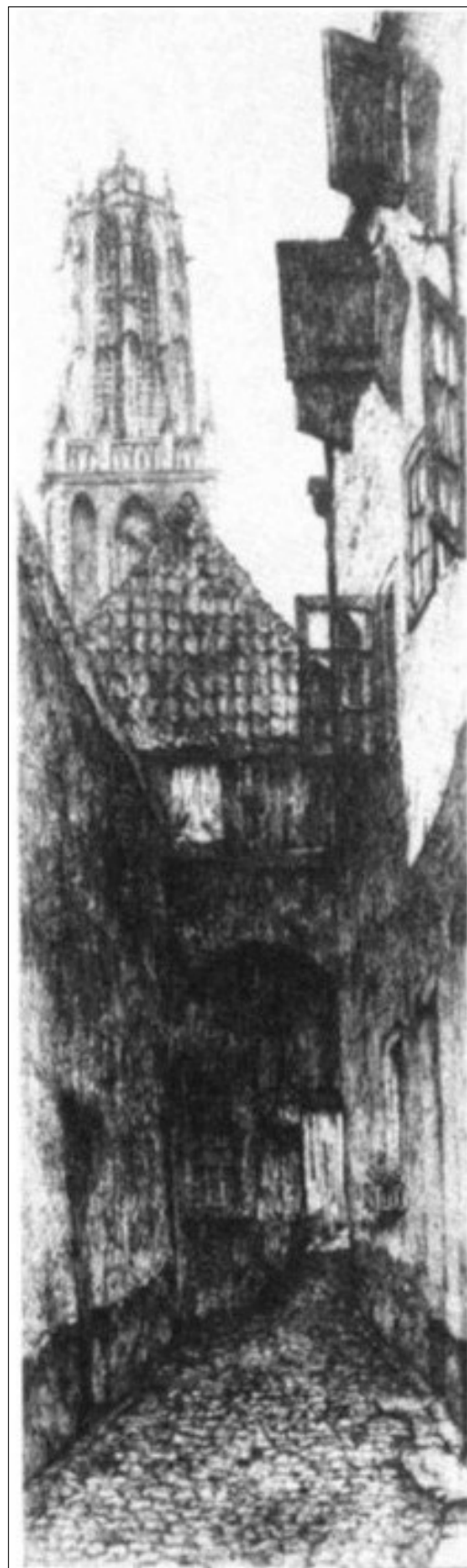
De hitte tussen de gevels steeg omhoog langs de vensters, en al gauw verlieten

ze de werkkamer om in het onderhuis een glas koel bier te drinken. Er werd afgesproken dat Saftleven in september zou beginnen met de opdracht.

Hij liet zijn gast uit. Er was niemand op straat. De hitte hing loodzwaar tussen de huizen en onder de donkere onderdoorgang van het huis van zijn buurman. Met de belofte dat Meyster zijn koetsier na zeven uur zou sturen om Saftleven naar Oog in Al te brengen nam hij afscheid van zijn vriend.

's Middags rustte Saftleven langer dan gewoonlijk. Hij werd met een vaag gevoel van onrust wakker, een gevoel dat hem niet verliet. De gedachte aan zijn nieuwe opdracht kon zijn bedrukte stemming nauwelijks verlichten. Het tochtje naar Oog in Al lokte hem toch wel aan, want daar kon hij de lome hitte ontvluchten. De Dom sloeg zeven uur toen de luiken en ramen begonnen te klapperen door de opstekende wind. Saftleven had zich klaargeemaakt voor het bezoek en keek naar buiten. Donkere wolken werden zichtbaar. 'Laat ik de ramen maar sluiten' dacht hij, 'we krijgen zwaar weer.'

KOEN W.J. VAN ROSSUM

ETS VAN WILLEM VAN LEUSDEN

BRON: OUD-UTRECHT

Succesvol najaarsprogramma

Vol goede moed zijn we na de eerste coronaperiode weer gestart met de rondleidingen. Omdat het zomerprogramma ten einde liep is besloten om dit jaar voor het eerst ook een najaarsprogramma te plannen. Rondleiders wilden graag wandelen en ook deelnemers bleken enthousiast om in het najaar deel te nemen aan de verschillende themawandelingen.

Veel leuke en interessante wandelingen hebben we kunnen doen, eerst met maximaal zes deelnemers en toen de regels werden aangescherpt nog maar met drie. Op het moment van schrijven geldt in de buitenlucht een maximum van twee personen wat betekent dat het najaarsprogramma helaas weer even stilligt. We gaan ervan uit dat we op korte termijn het succesvolle najaarsprogramma weer voort kunnen zetten.

De wandeling 'De ommuurde stad' die dit najaar en ook begin volgend jaar op het programma staat, is een van die succesvolle najaarswandelingen. Deze wandeling vindt plaats naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling in het Centraal Museum. Wil Klein vertelt er graag iets meer over:

Themawandeling 'De ommuurde stad'

De wandeling begint op de Tolsteegbrug. Daar wordt een korte inleiding gegeven over de stadsrechten die Utrecht kreeg in 1122. Wat dat voor de stad betekende en op welke manier de burgers bij de verdediging van de stad betrokken waren. Verder biedt de Tolsteegbrug goed zicht op de waterwegen die rond 1122 gegraven zijn, de Stadsbuitengracht of Singel, de Oudegracht en de Vaartse Rijn. Ook de Kromme Rijn, toen nog de belangrijkste tak van de Rijn, is goed te zien.

We wandelen vervolgens door het Zocherpark, vanaf 1830 aangelegd, toen de stadsverdediging werd afgebroken en er ook buiten de singels gebouwd

werd. Er wordt uitleg gegeven over de bastions Sterrenburg, Manenburg en Zonnenburg, waarom de modernisering van de stadsverdediging in de 16e eeuw nodig was, hoe dit werd bereikt en wat er nog van over is. Ook over de bolwerken Lepenburg, Lucasbolwerk en Wolvenburg wordt het nodige verteld. Het enige stukje stadsmuur dat behouden is, staat tussen Lepenburg en het Lucasbolwerk.

We eindigen de wandeling op de Wittevrouwenbrug. Hier heeft ooit een van de vier toegangspoorten van de stad gestaan: de Wittevrouwenpoort. Vanaf de brug is het laatste oostelijke bolwerk, Wolvenburg, goed te zien. Op het bolwerk is in 1856 een voor die tijd moderne gevangenis gebouwd, die in

2014 gesloten is.

De wandelaars die ik rondgeleid heb, waren van mening dat de wandeling goed aansloot op de expositie in het Centraal Museum. Ik was blij om dat te horen, want dat was de bedoeling.

Wil je meer lezen over de ommuurde stad:

Vlerk, L.C. van der, Utrecht ommuurd.

Vianen 1983.

Klück, B.J. et al., Het Utrechtse antwoord. Matrijs 2004.

Kam, R. de, De ommuurde stad.

Het Spectrum 2020.

WIL KLEIN

SINT SERVAASTOREN

FOTO: HET UTRECHTS ARCHIEF

Berichten uit de CCTA

In dit stukje geen enthousiaste verhalen over grote bijeenkomsten van taalaanbieders. Die waren er immers niet, op een taaltref in januari na. Zo was er dit jaar geen plenaire bijeenkomst, zoals elk jaar gebruikelijk, en ook de taaltref in het najaar was niet mogelijk.

Toch hebben, dank zij uw inzet, veel taalactiviteiten doorgang kunnen vinden. Gebleken is dat veel taalaanbieders steeds contact hebben gehouden met de deelnemers en, op een of andere manier, de taalbegeleiding hebben voortgezet, hetzij via skype, zoom en dergelijke, hetzij door middel van taalwandelingen. Dat is zeker een compliment waard. Via enkele nieuwsbrieven hebben wij dit jaar contact gehouden.

Bezinning en afscheid

De CCTA heeft zich de afgelopen periode beziggehouden met bezinning op het doel van ons taalaanbod. Het gaat daarbij uitdrukkelijk niet om taalonderwijs. Daarvoor zijn immers de taalscholen. Het doel van ons taalaanbod is om onze deelnemers te helpen om zich gemakkelijker en beter - ieder op zijn of haar niveau - uit te drukken in het Nederlands. Daarbij is het stimuleren van zelfvertrouwen en durf om te communiceren essentieel. Anders dan bij onderwijs gaat het bij ons juist om de niet-meetbare aspecten van de taal en de uitdrukkingsvaardigheden. In overleg met onze deelnemers krijgt dit doel telkens concrete vorm. Het is van belang om dit doel van ons werk bij alle beslissingen die we moeten nemen in het oog te houden. Wij kijken ernaar uit om deze

en andere kwesties met u te bespreken in een plenaire bijeenkomst, zodra die kan worden gehouden.

De CCTA heeft onlangs, onder dankzegging, afscheid genomen van Annemarie Aarnoutse en Wolter te Riele, die beiden jarenlang deel hebben uitgemaakt van de CCTA. Zij hebben de afgelopen jaren veel werk verzet. Wij zullen hen en hun inbreng zeker missen. Wij zoeken naar geschikte opvolging.

De CCTA dankt u bijzonder hartelijk voor uw inzet en wenst u alle succes toe bij uw werkzaamheden. Bij vragen, opmerkingen en ideeën kunt u altijd terecht op kantoor@gildeutrecht.nl.

MARTIJN VERVIERS

ACHTER DE DOM

FOTO: GERLOFKE HEKELAAR

NIEUWEGRACHT

FOTO: RENÉ VEENIS

Boeken voor Utrechters, rondleiders en taalaanbieders

De Ommuurde stad
René de Kam
Uitgeverij Spectrum € 24,95

Om te zorgen dat steden niet, of in elk geval minder kwetsbaar waren voor aanvallen van buitenaf, werd door veel steden geïnvesteerd in grote en dure verdedigingswerken. Steden verscholen zich achter dikke muren en zwaarbewaakte stadspoorten die bij het vallen van de avond sloten en pas de volgende ochtend weer opengingen.

Ook Utrecht heeft flink geïnvesteerd in een zeer uitgebreid verdedigingsstelsel. Vanaf 1122 werd gebouwd aan torens, poorten, hoge muren en grachten. Deze uitgebreide verdedigingswerken kwamen goed van pas bij de steeds geavanceerdere technieken van belegering. Zo kon Utrecht het leger van 30.000 man van de graaf van Holland, dat in 1345 voor de muren van de stad verscheen, trakteren op een pijlenregen en was inname van de stad niet aan de orde.

René de Kam beschrijft in het boek *De ommuurde stad* dit spannende verhaal over de strijd die Utrecht leverde vanuit die ommuurde stad, over het stadsleger en de burgers die elke dag weer op tijd

binnen moesten zijn.
..."Deze geschiedenis van het 'stadsie' is zalig om te lezen." – de Volkskrant

Vergeten Gebouwen
Arjan de Boer
Uitgeverij Matrijs € 34,95 (inclusief losse plattegrond)

Afgelopen zomer verscheen in boekvorm een prachtig overzicht van monumentale panden in Utrecht. In zes jaar tijd bezocht en beschreef Arjan de Boer zeventig Utrechtse gebouwen die misschien niet helemaal vergeten zijn, maar ook niet vallen onder de 'bekende' monumentale gebouwen in Utrecht. Denk bijvoorbeeld aan het Anatomiegebouw aan de Biltse Grift, het Vinkepan, Villa de Oorsprong, Huis van Ravesteijn of Heck's lunchroom. Gebouwen waarvan in de loop der jaren de bestemming vaak is veranderd en die meestal ook niet publiekelijk toegankelijk zijn. Dertig gebouwen zijn, voorzien van foto's, opgenomen in dit grote boek.

Arjan de Boer: "Het is een persoonlijke selectie en het geeft dus geen compleet beeld van de stad of een periode. Desondanks biedt dit boek een aardig tijdsbeeld. Door de chronologische

volgorde wordt de ontwikkeling van de bouwstijlen zichtbaar."

Prentenboek Utrecht
Ellen de Bruijn en Brigitte Nieubuur
Uitgeverij Achter de Dom € 19,95

Een kleurrijk en informatief prentenboek over Utrecht, dat was er nog niet, dachten de makers Ellen de Bruijn en Brigitte Nieubuur een aantal jaren geleden. Het duurde even voordat deze gedachte ook echt vorm kreeg, maar sinds kort is dit leuke prentenboek te koop in de boekhandel.

De tekeningen van Ellen de Bruijn zijn sprekend, vrolijk en zeer herkenbaar. Vele bekende en minder bekende plekken in Utrecht zijn door haar getekend en door Brigitte Nieubuur van leuke en informatieve weetjes voorzien. Lees over Broodje Mario, over de Domkerk, het kleinste huis van Utrecht en de vroedmeesterpadden in de Hortus. Kortom een bijzonder prentenboek voor alle 'kinderen' van 0-100 jaar!

Utrecht aan de Singel
Iris Tasseron
Uitgeverij Utrecht aan de Singel
€ 19,95

In dit leuke kleine boekje vind je foto's en verhalen van Utrechters die wonen en leven aan de Singel. Het project begon in 2016 met het voltooiën van de hernieuwde Stadsbuitengracht in het vershiet. De foto's zijn ook te zien op de tentoonstelling Utrecht aan de Singel in het Utrechts Archief. Drie jaar lang fotografeerde en interviewde Iris Tasseron Utrechters aan de Singel en geeft zo de huizen, de omgeving en het water een stem en een gezicht.

Gemeente zegt ik Nederlands leren
Said El Haji

Uitgeverij Jurgen Maas € 16,99

Als jongetje van zes kwam Said El Haji vanuit Marokko naar Nederland. Nu leert hij anderen onze ingewikkelde taal. Hoe hij dit aanpakt schreef hij in pakkende, soms grappige, maar vooral ontroerende columns op sociale media. Deze columns zijn nu gebundeld in dit boek.

El Haji schrijft niet alleen over de problemen die het leren van de Nederlandse taal voor veel van zijn cursisten oplevert, maar juist ook over de mens achter de cursist. Over de man of vrouw voor wie het vaak al moeilijk genoeg is om in een nieuw land de weg en een plek te vinden.

De geniale eenvoud van taal
Hedde Zeijlstra

Uitgeverij Wereldbibliotheek € 22,95

Wat is het geheim achter het wonder van de taal? In dit boek laat Zeijlstra zien hoe het kan dat kinderen feilloos en schijnbaar moeiteloos hun moedertaal kunnen leren terwijl het voor volwassenen vaak een enorme opgave blijkt om een nieuwe taal te leren. Hoe werkt ons talige brein? Welke vergelijkingen kunnen we trekken tussen mens en dier en hoe werkt muziek bij het leren van een taal?

Taal is iets heel bijzonders, al beseffen we in het dagelijks leven niet altijd direct wat het voor ons betekent.

Niet je moerstaal
Mariska Reijmerink
Uitgeverij De Graaff € 20,00

Ruim twee miljoen inwoners van Nederland zijn elders op de wereld geboren. Voor veel van deze mensen is Nederlands niet de moedertaal (moerstaal), ze zijn 'anderstalig'. Hoe is het om anderstalig te zijn en omringd te worden door moedertaalsprekers? Tegen welke problemen loop je aan? Heeft anderstaligheid voordelen? Hoeveel impact heeft het op je leven?

In dit boek vraagt Mariska Reijmerink aan anderstaligen uit haar eigen omgeving hoe het is om in Nederland te wonen. Mensen uit Engeland, de VS, Estland, Israël, Ethiopië, Duitsland, België, Saudi-Arabië, Iran, Marokko en Syrië vertellen hun levensverhaal en hoe het anderstalig-zijn hun leven heeft beïnvloed. Het levert een brede en boeiende kijk op Nederland en zijn inwoners op. En op het leren van Nederlands in het bijzonder en het leren van een taal in het algemeen.

NIENKE WILLEMSSEN

Interview met Michaël Stoker

Elk jaar een literatuurfestival

Sinds 2013 is Michaël Stoker directeur van het Literatuurhuis in Utrecht. In hetzelfde jaar promoveerde hij aan de Universiteit Utrecht. Dat proefschrift liet langer op zich wachten dan hij aanvankelijk had gepland. Dat had alles te maken met het feit hij na zijn studie literatuurwetenschappen al diverse bijbanen had in het literaire circuit van Utrecht.

Pendelen tussen Utrecht en Rotterdam

Michaël Stoker (41) groeide op in het Gooi. Geboren en getogen in Kortenhoef, ging hij naar Hilversum naar de middelbare school. Zijn interesse voor literatuur werd groter door zijn bijbaan in boekhandel Voorhoeve en Dietrich in Hilversum. Op de universiteit verdiepte hij zich al tijdens zijn afstudeerscriptie in de Portugese schrijver Fernando Pessoa (1888-1935). Twee jaar lang woonde hij in Lissabon, leerde Portugees en besloot ook een proefschrift te wijden aan deze solitaire woordkunstenaar die zijn brood verdiende als boekhouder en met zijn literaire werk pas na zijn

dood grote bekendheid verwierf. Voor Stoker is Portugal een tweede thuisland geworden. 'Het leven komt er niet voor 11 uur in de ochtend op gang. De lunch duurt minimaal twee uur en een glas wijn hoort erbij. In de avond ga je pas na negen uur aan tafel. Die mediterrane traditie spreekt mij zeer aan.'

Sinds een jaar pendelt Stoker tussen Rotterdam en Utrecht op en neer. 'Ik heb lang, en met veel plezier in Utrecht gewoond maar de Liefde heeft mij naar Rotterdam getrokken.' Zijn echtgenote, Ester Naomi Perquin, woont al jarenlang in de Maasstad. De twee hebben elkaar leren kennen bij de Nacht van de Poëzie waar

Ester (in 2017 ook Dichter des Vaderlands) al jarenlang een van de vaste presentatoren is en Michaël verantwoordelijk is voor de organisatie. Samen zorgen ze voor drie kinderen, twee zoons en (sinds dit voorjaar) een dochter.

De belangstelling van Stoker voor de Portugese kunstenaar Pessoa duurt nog altijd voort. Onlangs verscheen een vertaling van zijn hand van Pessoa's *Kroniek van een leven dat voorbijgaat* bij uitgeverij Van Oorschoot. Librisprijswinnaar Sander Kollaard roemde de vertaling van Stoker en de beschouwing die hij aan de dichter wijdde.

Hoe is het Literatuurhuis in Utrecht ontstaan?

'Tot 2013 bestonden er in Utrecht meerdere organisaties die zich allemaal met de promotie van literatuur bezighielden. Denk aan de Stichting Literaire Activiteiten Utrecht (SLAU) die al sinds 1983 veel bekende Nederlandse schrijvers als Adriaan van Dis, Conny Palmen en A.F.Th. van der Heijden naar Utrecht haalde. Denk ook aan het Poëziecircuit, een initiatief uit 1996 van de dichters Ingmar Heytze en Vrouwkje Tuinman die vonden dat je literaire evenementen best in het café kunt organiseren. Dus werden er staande op de biljarttafel gedichten voorgedragen. Daarnaast heeft Utrecht al sinds 1980 de Nacht van de Poëzie. Zelf was ik als vrijwilliger bij al deze initiatieven betrokken.

In de loop van de tijd kwamen we tot de conclusie dat we de krachten moesten bundelen. Daarmee versterk je elkaars werk en ben je beter herkenbaar voor

een groot publiek. Uiteindelijk is dat in 2013 gebeurd met de oprichting van het Literatuurhuis waarvan ik directeur mocht worden. Met steun van het Utrechts

Monumentenfonds kregen we de beschikking over het pand aan de Oudegracht 237. Daar kunnen we veel van onze bijeenkomsten houden zoals cursussen of workshops met schrijvers

MICHAËL STOKER-ILFU

FOTO: ANNA VAN KOOIJ

en dichters. Voor grotere evenementen heeft Utrecht voldoende andere podia. Onze Nacht van de Poëzie bijvoorbeeld houden we altijd in TivoliVredenburg. Twee jaar geleden zijn we gestart met de Boekenmarkt op het Vredenburg, dat was iets dat wij hier misten terwijl die markten in Deventer en Dordrecht hun bestaansrecht allang hebben bewezen.'

grote evenementen tot een happening die twee weken duurt. Het begint met de Boekenmarkt op het Vredenburg en het eindigt met de Nacht van de Poëzie in TivoliVredenburg. En daartussen programmeren we allerlei interessante literaire sessies. Denk aan avonden met schrijvers als Salman Rushdie en John Irving, de uitreiking van de C.C.S. Crone

gelukkig nog heel wat kunnen doen maar dat is niet het festival dat wij voor ogen hadden. Bij een normaal festival krijgen bezoekers de kans om schrijvers en dichters van nabij mee te maken. Ik weet hoe mooi dat is. Dat was nu niet mogelijk en dat is ongelooflijk jammer. Maar er is ook goed nieuws. Het succes van het festival in 2018 heeft ertoe geleid dat we nu tot de zogenaamde culturele basis-infrastructuur behoren van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daarmee krijgen we de komende vier jaar subsidie van het departement, net als bijvoorbeeld het mooie Festival Oude Muziek in Utrecht. We zijn het enige literatuurfestival dat deze erkenning heeft gekregen. Dankzij die rijksbijdrage kunnen we het festival nu ook elk jaar organiseren. Eerder deden we dat om het jaar.'

MICHAËL STOKER-ILFU

FOTO: ANNA VAN KOOLIJ

Met hoeveel mensen doen jullie dit werk?

'Op kantoor werken vijf mensen (4,2 fte). Daarnaast beschikken we over een grote schil van freelancers die we voor evenementen en festivals kunnen inzetten. En dan hebben we een groep van circa vijftig vrijwilligers op wie we een beroep kunnen doen, met name tijdens de grotere activiteiten die we organiseren. Op de achtergrond is er uiteraard ook een bestuur dat ons ook weer op allerlei manieren helpt, ideeën ventileert en wij profiteren ook weer van het netwerk dat zij hebben.'

Sinds twee jaar zijn jullie verantwoordelijk voor het ILFU, het International Literature Festival Utrecht. Hoe zit dat?

'Met dit festival bundelen we onze

Stipendia aan beginnende Utrechtse schrijvers en de jaarlijkse Belle van Zuylenlezing, die dit jaar door Margaret Atwood werd verzorgd.

Door de festivalformule trekken we meer dan voorheen mensen van buiten de stad en de provincie. We zijn in 2018 gegroeid naar ongeveer 25.000 bezoekers terwijl de afzonderlijke onderdelen in de jaren daarvoor opgeteld op de helft uitkwamen. Dat bewijst de kracht van zo'n festival. En de media-aandacht, ook uit het buitenland, is door deze opzet veel groter dan we gewend waren.

Dit jaar is het festival natuurlijk vanwege de corona-epidemie heel anders verlopen dan we hadden gehoopt. Geen Boekenmarkt, geen Nacht van de Poëzie en ook buitenlandse schrijvers kwamen niet langs. Via livestreams hebben we

Hoe gaan jullie de editie-2021 van het ILFU opzetten?

'Vanwege de onzekerheid door de corona-uitbraak maken we twee scenario's. Als er tijdig een vaccin is waardoor we teruggaan naar het 'oude' normaal, dan kan het festival in volle glorie verder gaan. Dat is natuurlijk ons favoriete scenario. Maar als het nog niet zover is, dan komen we opnieuw met een aangepaste opzet waarbij allerlei evenementen via livestreams te volgen zijn. Het is lastig, maar dat geldt voor vrijwel iedereen. Als je bijvoorbeeld nu schrijvers probeert te boeken voor volgend jaar reageren de meesten in de trant van: 'interessant; ik noteer het met potlood in mijn agenda'. Kortom, veel onzekerheid.'

Het Literatuurhuis biedt het hele jaar door cursussen aan. Zoals?

'Wij bieden schrijfcursussen aan waarbij bekende schrijvers en dichters, denk bijvoorbeeld aan Manon Uphoff en Ingmar Heytze, de deelnemers helpen om het schrijven van proza of poëzie onder de knie te krijgen. Daar is veel belangstelling voor. Uit het hele land en zelfs uit België hebben we deelnemers gehad. Verder hebben we literatuurcursussen waarbij gedurende

een avond of acht het werk van een schrijver of dichter centraal staat. Zo is er dit jaar een cursus over de Franse romanschrijver Marcel Proust met prof. Maarten van Buuren van de Universiteit Utrecht als docent.'

Utrecht heeft op voordracht van het Literatuurhuis de titel City of Literature van Unesco ontvangen. Leg eens uit.

'Het is een eretitel voor de stad en een bewijs dat Utrecht een bijzonder rijke literaire historie heeft. Dat hebben we destijds ook met een bidbook onderbouwd. Wat velen bijvoorbeeld niet weten is dat kort na de uitvinding van de boekdrukkunst het eerste boek in Nederland hier van de pers kwam. Dat was in 1475. Maar de oudste teksten die Utrecht bewaart, gaan zelfs terug tot de zesde eeuw. De gunstige ligging van de stad op het kruispunt van allerlei handelsroutes bracht welvaart voort. Voor de Rooms-Katholieke Kerk was de stad belangrijk genoeg om er een aartsbisdom te vestigen. En het intellectuele klimaat profiteerde van het feit dat Utrecht al vroeg een universiteitsstad was. Een filosoof als Descartes schreef hier aan de Maliebaan zijn beroemde zin: 'Ik denk, dus ik ben'. Lokale drukkerijen zorgden voor de verspreiding van het literaire erfgoed. En de stad kent een bonte stoet van schrijvers en dichters. Denk aan Suster Bertken, de middeleeuwse non die de eerste vrouw was van wie gedichten werden gepubliceerd in ons land, tot

Marieke Lucas Rijneveld, een jonge Utrechtse schrijver die dit jaar als eerste Nederlandse schrijver de International Booker Prize won.'

Rondleiders van het Gilde verzorgen diverse thematische wandelingen door de stad. Is het tijd voor meer literaire wandelingen waarbij uw organisatie 'input' levert?

'Wij richten ons de komende jaren primair op het festival. Maar ik heb goed nieuws. Er wordt gewerkt aan een nieuwe organisatie genaamd City of Literature, waarin o.a. het ILFU, de Bibliotheek, Festival Mooie Woorden, de universiteit en de boekhandels en uitgevers samenwerken. De bedoeling is dat zij ook de schijnwerpers zetten op dat deel van de Utrechtse geschiedenis, dus met aandacht voor schrijvers, dichters, drukkerijen, boekwinkels, etc. In dat kader valt zeker te denken aan het samen opzetten van literaire wandelingen.'

COR VAN SANTEN

FERNANDO PESSOA, WIENS WERK MICHAËL STOKER VERTAALDE

Dubbelinterview met taalmaatjes Afke van Dijk en Antonio Perrone

Dankzij Afke leert Antonio zijn vijfde taal

Taalmaatjes die elkaar via het Gilde vonden

De taalmaatjes Antonio en Afke komen op een herfstmiddag thuis bij interviewer Aart om te vertellen over hun 'Samenspraak'. Er wordt goed afstand gehouden in Aarts zithoek, althans letterlijk. Zo ontstaat dit dubbelinterview in Gilde Utrecht Nieuws. Antonio, tevreden met zijn glas water, en Afke, met haar eerste koffie van de dag, reageren vlot op de vragen van de gastheer. Hij laat hen eerst afzonderlijk aan het woord, waarna ze, elkaar aanvullend, vertellen hoe (goed) de NT2-bijeenkomsten verlopen.

Antonio

'Ik heet Antonio Perrone en ben geboren op 12 november 1958 in Guayaquil, Ecuador (op de dag van het interview is hij jarig, maar dit heeft hem niet verhinderd te komen). Ik heb een Italiaanse grootvader, vandaar mijn achternaam, en Ecuadoraanse ouders. Mijn ouders leven niet meer, maar ik heb een zus en andere familieleden in Ecuador die ik regelmatig bezoek. Ik studeerde sociale wetenschappen in mijn geboorteland. Ik ging werken in het toerisme in Ecuador als touroperator; regelde vluchten, hotels, excursies enz. voor toeristen. Ook heb ik bij de overheid gewerkt, lesgegeven, ben ik consultant geweest en had ik jaren een eigen bed & breakfast. Ecuador is een prachtig land door zijn natuurlijke en culturele verscheidenheid in de kust en de Stille Oceaan, het Amazonegebied, de Andes met zijn vulkanen en de Galapagoseilanden. Ik wilde mijn kennis uitbreiden en kwam vijf jaar geleden naar de universiteit van Wageningen voor een master toerisme en duurzaamheid. Daarbij ging het vooral om het duurzame gebruik van cultureel erfgoed en het milieu. Na Wageningen heb ik ook voor een korte tijd in Amsterdam, Alkmaar en Ede gewoond. Al voor mijn komst naar Nederland heb ik Nederlandse les gehad van een Belgische leraar in Ecuador. Verder heb ik in Wageningen verschillende cursussen gevolgd. Ook heb ik veel geleerd via Internet en films. Nu woon ik alweer een tijd in Utrecht, op de Oudegracht. Ik werk nu parttime en vooral online voor de stichting Travelife, die zich richt

op certificering in duurzaam toerisme.

Ik werk vooral met touroperators van Zuid-Amerika. Ik werk ook samen met Green Destinations, dat duurzaamheid certificeert in toeristische bestemmingen. Daarnaast ben ik vrijwilliger voor SIW (Stichting Internationale Vrijwilligers), die Nederlanders uitzendt naar het buitenland.

Ik heb geen gezin in Nederland, maar wel ik heb een paar vrienden. Ik heb een latrelatie (zie kader) in Californië, maar bezoeken zijn nu moeilijk vanwege corona.'

Afke

'Ik heet Afke van Dijk en ben geboren in 1963. Mijn ouders hadden een boerderij in Nijega bij Drachten. We spraken Fries thuis en dat doe ik nog steeds met mijn broer en zus en met Friese vriendinnen. De boerderij is verkocht toen mijn moeder op 54-jarige leeftijd overleed. Mijn vader verhuisde toen naar het dorp en kon gaan rentenieren; hij heeft jarenlang vrijwilligerswerk gedaan. Na de middelbare school ging ik culturele antropologie studeren in Groningen. Vanwege de opheffing van deze studie ging ik, vanaf 1982, verder in Utrecht. Ook heb ik nog twee aanvullende modules in Wageningen gedaan op het gebied van ontwikkelingseconomie en voorlichtingskunde. Ik studeerde af in 1989. Ik deed samen met zes andere studenten een doctoraalstage in Colombia, Zuid-Amerika. We zaten allen in een ander dorpje en onderzochten daar de mogelijkheden voor het

creëren van boerencoöperaties. Dat was niet makkelijk vanwege de geringe bedrijfsgrootte en de culturele belemmeringen. Uiteindelijk zijn we op basis van ons onderzoek met een aantal aanbevelingen gekomen die we hebben aangeboden aan een Colombiaanse landbouworganisatie. Vervolgens ging ik werken bij de Wereldomroep in Hilversum, van 1992 tot in 2016. Hier was ik projectcoördinator bij het opleidingscentrum voor internationale studenten in de journalistiek. Onze financier was het NUFFIC (ontwikkelingshulp).

Mijn werk bracht me in zo'n dertig landen. Daar zette ik cursussen op de rails en regelde de logistiek. Inmiddels doe ik geen betaald werk meer. Ik woon met veel plezier in Lombok en heb een lat-vriend in Amsterdam (zie kader).'

Relaties

Afke legt uit dat 'lat' – living apart together – dan wel Engels is, maar als woord (acroniem) een Nederlandse uitvinding. In Engeland kent men dit begrip niet! Schalks zegt ze dat lat in het Nederlands ook wel 'alleenstaand maar samenliggend' wordt genoemd. – Aart haakt aan met een 'ikje' (particuliere anekdote, gepubliceerd in NRC-Handelsblad): 'Een man en een vrouw ontmoeten elkaar in de supermarkt. Ze praten over de vakantie en de man vertelt iets over zijn kinderen. 'Wonen ze bij jou of bij hun moeder?' vraagt zij. 'Bij mij,' zegt de man. 'Hun moeder trouwens ook.'

Antonio en Afke

Afke: 'Ik ben bij het Gilde actief in de CCTA, bemoei me met de intake, waarbij taalvraag en -aanbod afgestemd moeten worden. Ik was in juni van dit jaar toevallig aanwezig toen Antonio binnenkwam, en toen ik hem ingeschreven had dacht ik: hier heb ik een klik, een aardige man uit het mij bekende Zuid-Amerika, die wil ik wel coachen.'

We komen wekelijks gedurende anderhalf uur bijeen in de nieuwe Bieb op de Neude. Het is daar vanwege corona wel moeilijk om een tafel te reserveren. Mijn opzet is: eerst een praatje maken, daarna samen een boek lezen. We lezen nu van Frank Krake *De laatste getuige*. Dit is een speciale uitgave voor anderstaligen. Ik lees voor, dan leest Antonio, en we bespreken de inhoud en het taalgebruik. Om uitleg te geven over al die ingewikkelde taalregels, maak ik sinds kort gebruik van het boek getiteld *77 puntjes op de i*.

Antonio: 'Ik ben blij met mijn taalcoach en ik hou van het systeem dat we gebruiken. Ik leer veel nieuwe woorden en uitdrukkingen. Het moeilijkste van Nederlands vind ik de woordvolgorde. Ik spreek vooral Engels en Spaans in mijn werk en ook daardoor komt het dat ik 'Gisteren ik was in de bibliotheek' zeg. Van spreken – verstaan – schrijven – lezen vind ik verstaan duidelijk het moeilijkste. Nederlanders spreken voor mij vaak te snel. Ik kan me hier natuurlijk goed redden met Engels, maar voor contacten en vriendschappen met de lokale bevolking is Nederlands belangrijk voor mij. Via Zoom heb ik ook ontmoetingen in het Nederlands, zoals bij de cursus Nederlands voor buitenlanders aan de Volksuniversiteit en zelfs op een feest. Bij films heb ik veel hulp van de Nederlandse ondertitels.'

Antonio spreekt al behoorlijk Nederlands – soms moet hij naar woorden of een zinsbouw zoeken en grijpt dan terug op Engels. Na Spaans, Italiaans, Frans en Engels gaat het Nederlands zeker ook naar een hoger niveau. Dat is mede aan Afke te danken. De interviewer dankt de taalmaatjes voor hun bezoek en het boeiende gesprek.

AART DE VEER

TAALMAATJES ANTONIO EN AFKE

FOTO: AART DE VEER

Voor later...

Of je van een stad kunt houden, ik weet het niet hoor. Niet zoals je van dierbare mensen houdt in elk geval. Of van J.S. Bach of Karel van het Reve, om er meteen maar twee van mijn idolen in te gooien. Wat natuurlijk wel kan, is verknocht aan een stad zijn. Je realiseren dat die stad je vertrouwd is, dat hij deel uitmaakt van je identiteit en dat je daar eigenlijk wel schik in hebt.

Zo zit het ongeveer met Utrecht en mij. Ik ben geboren en getogen in Lombok, in zo'n straat waar 'nette armoede' het gemeenschappelijke lot was, terwijl er evengoed een scherp gevoel voor standsverschillen bestond. Mijn broertje en ik hadden het geluk dat mijn ouders, hun bescheiden maatschappelijke positie ten spijt, geen stereotiepe arbeiders waren. Ze lazen veel, waren actief betrokken in het gereformeerde kerkelijk leven. En voor beiden was het vanzelfsprekend dat we moesten proberen dóór te leren, zodat we de kansen zouden krijgen die zij hadden moeten missen.

In die zekerheid zijn we opgegroeid. Ik deed achtereenvolgens mulo, havo en atheneum, studeerde een blauwe maandag filosofie en voltooide uiteindelijk als taalbeheerser de studie Nederlands. Een tijdelijke baan en veel vrijwilligerswerk later was ik redacteur in het Amsterdamse Academisch Medisch Centrum, waar ik inmiddels zo'n 33 jaar in wisselende redactionele functies aan verbonden ben. Al die tijd voor maar vier dagen per week, want er zijn nog meer leuke en belangrijke dingen in de wereld. Nooit de behoefte gehad om naar iets heel anders om te kijken? Niet echt. Met een directe chef die niet alleen doorkneed was in de journalistiek, maar me bovendien voortdurend meesleepte in nieuwe projecten (van lezingreeksen tot essaybundels), had ik me geen betere werkomgeving kunnen wensen. Daarbij komt: ik kreeg een gezin, bestaande uit echtgenote Marina en twee alleraardigste kinderen, waarmee ik graag veel tijd doorbracht. Daarnaast bleef er altijd nog wel ruimte over voor andere geliefkoosde bezigheden, van sporten en muziek (passief)

tot zenmeditatie en lichtvoetige poëzie (actief).

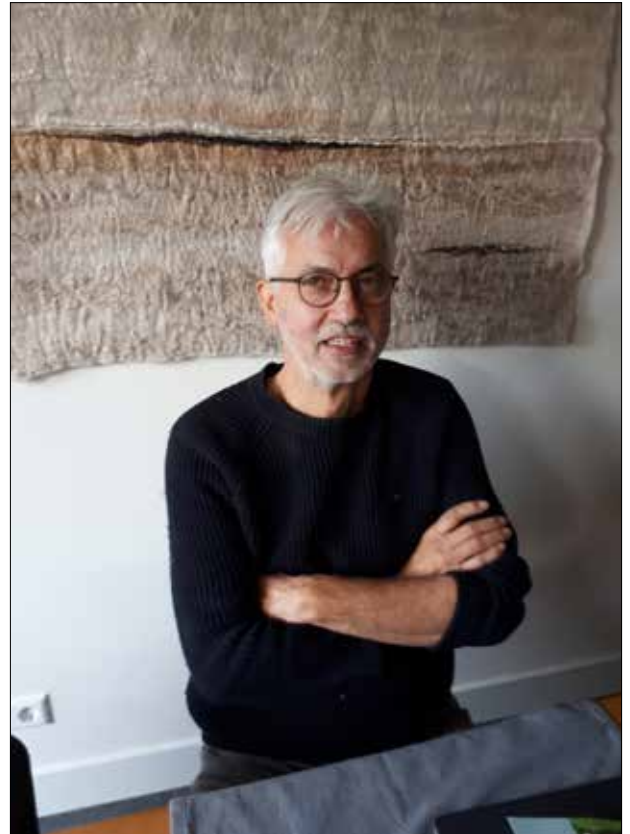
Al in de jaren negentig zijn we naar Houten verhuisd, omdat Marina daar als huisarts aan de slag kon. Oase van rust, dat Houten, maar wie er niet geboren is zal zijn hart er nooit helemaal aan verpanden. In veel opzichten zijn we op Utrecht georiënteerd gebleven. En toen ik een paar maanden geleden serieus op zoek ging naar vrijwilligerswerk, ben ik eerst mijn licht maar eens op gaan steken in mijn eigen oude stad.

Ik weet nog goed hoe ik zo'n kwarteeuw geleden nieuwsgierig de etalage van Gilde Utrecht bestudeerde, toen nog in de Nachtegaalstraat, en hoe mijn enthousiasme toen al werd aangewakkerd.

Beslist een initiatief om in m'n achterhoofd te houden, besloot ik. Voor later.

En zie: later is gearriveerd. Met mijn pensioen in zicht ben ik een paar maanden geleden, na een prettige kennismaking met Gerlofke, de drempel van Gilde Utrecht daadwerkelijk overgestapt. Voorlopig hoop ik maandelijks de nieuwsbrief te maken, mogelijk schrijf ik nu en dan een persbericht en wie weet er nog meer in het vat zit.

Leuk om er weer bij te horen, Utrecht.

SIMON KNEPPER

FOTO: PRIVÉ-ARCHIEF

SIMON KNEPPER

Gerhard Riesthuis heeft zijn prijs opgehaald op het Gildekantoor. In bijzijn van Alfred Sturkenboom kreeg hij van Gerlofke de VVV-bon voor de 38 straatnamen die hij uit de puzzel in het eerste Gilde Nieuws van 2020 wist te halen.

Vorige puzzel

De puzzel uit het vorige nummer heeft zoals gewoonlijk weer heel wat goede oplossingen opgeleverd. Er waren meerdere inzenders met af en toe verrassende vondsten. Na loting is Froukje van Vuren uit de bus gekomen als winnares. Zij kan de prijs op het Gildekantoor afhalen.

1. Strafrechtgeleerde naar wie in Utrecht een laan is vernoemd en in Nijmegen een kliniek. **Prof. dr. W.P.J. Pompe** (1893-1968)
2. Professor die zijn ogen niet in zijn zak had en die in Utrecht een straat met voorletters heeft. **Prof. dr. F.C. Donders** (1818-1889; stichter van het Ooglijdersgasthuis)
3. Met zijn doka was deze dominee en dichter een fotograaf avant la lettre. **Nicolaas Beets** (1814-1903; Camera obscura)
4. Een hoogleraar theologie voor wie de PTT in 1936 een driehoekige herdenkingszegel heeft uitgegeven. **Gijsbertus Voetius** (1589-1676) ter gelegenheid van de driehonderdste verjaardag van de Utrechtse universiteit.

GERHARD RIESTHUIS KRIJGT ZIJN PUZZELPRIJS VAN GERLOFKE (MET ALFRED STURKENBOOM)

FOTO: NENKE WILLEMSSEN

Nieuwe puzzel

Aangezien gebleken is dat deze puzzelvorm door vele lezers gewaardeerd wordt, volgt hier een nieuwe aflevering in de serie. Ook nu weer wordt van vier Utrechtse mensen een beknopte maar karakteristieke omschrijving gegeven. Aan u de vraag om welke vier het gaat.

1. Beeldhouwer uit de vorige eeuw met het ideale postuur.
2. Wetenschapper uit de negentiende eeuw die het van het weer moest hebben.
3. Waterstaatkundig ingenieur uit de vorige eeuw die maar beter waterstaatkundig ingenieur had kunnen blijven.
4. Muzikale duizendpoot uit de vorige eeuw met een eredoctoraat van de Utrechtse universiteit wiens afkomst lange tijd verborgen is gebleven.

De Achterpagina

De tekening op de achterpagina van het augustusnummer was gemaakt bij de Gietershof. Gietershof is wat op het naambordje aan de gevel op de tekening had moeten staan.

Ook voor dit nummer heeft Henk van Hilten weer een prachtige tekening gemaakt. Hij tekende een detail van een bekend Utrechts gebouw. Herkent u het gebouw?

Inzendingen voor 1 maart 2021 naar kantoor@gildeutrecht.nl of, als u liever pen en papier gebruikt, naar Redactie Gildenieuws, Lange Smeestraat 7, 3511 PS Utrecht.

THOM VAN ROSSUM

TEKENING: HENK VAN HILTEN